

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program č. B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor č. 6208R085 Podniková ekonomika

Problematika financování neziskových organizací

The financial problematic of the nonprofit organizations

MONIKA LANGEROVÁ

Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Olga Hasprová, Katedra financí a účetnictví

Konzultant: Vendulka Hálová

Počet stran.....40

Počet příloh.....10

Datum odevzdání: 25. května 2006

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce.

Datum:.....

Podpis:.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. Dr. Ing. Olze Hasprové za odbornou konzultaci na téma bakalářské práce.

Resumé

Síla ekonomiky státu lze porovnat také tím, do jaké míry se dokáže postarat o ty nejslabší, respektive jak funguje jeho sociální systém. Někteří spoluobčané se nemohou plně podílet na rozvoji ekonomiky, např. z důvodu zdravotního postižení. Tím, že před nimi nezavíráme oči, všímáme si jejich problémů a jsme schopni se o ně postarat jak psychicky tak finančně, zajišťujeme i sami sobě lepší společenské prostředí. Během studia na Technické univerzitě v Liberci jsem se zúčastnila měsíční mezinárodní stáže v nadaci "Fondation John Bost" ve Francii. Jako dobrovolnice jsem asistovala v péči o handicapované a zároveň jsem se seznámila i s problematikou financování této nadace. V bakalářské práci nejprve nastíním zvláštnosti struktury a hospodaření neziskových organizací, z nichž se zaměřím zejména na obecně prospěšné společnosti. Dále se zmíním o nových možnostech financování z fondů EU a jiných nadačních fondů. Jako příklad obecně prospěšné společnosti představím sdružení Arkádie se sídlem v Teplicích.

Summary

The power of the state economy we can compare according to the ability of the help the social weakness people, respective according to the function of the social system. Some citizens can't take part in the economical development fully, for example handicap people. That we don't close our eyes, that we notice their problems and we are able to look after them as psychically as financially, from this reason we create better social environment. During my study on the Technical University Liberec I took part in monthly international practise for the "Fondation John Bost" in France. As the volountar I assisted in the care of handicap people and I acquainted the financial problematic of this foundation. In my bachelory work I describe the structural and the economic curiosities of the nonprofit organizations. I refer to the new possibilities of the financiation from the funds of the Europe Union and from the other funds. For the example I introduce the generaly beneficial society Arkadie with the residence in Teplice.

Klíčová slova

Key words

nezisková organizace.....	nonprofit organization
neziskový sektor.....	nonprofit sector
finanční problematika.....	financial problematic
dotace.....	grant
příspěvek.....	allowance
dobrovolný.....	voluntary
nadace.....	foundation
strukturální fond.....	structurally fund
obecně prospěšná společnost.....	generaly beneficial society
rozpočet.....	budget
kalkulace nákladů.....	cost calculation
hospodářský vývoj.....	economic development
finanční projekt.....	financial project

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů.....	9
1. Obecná charakteristika neziskových organizací.....	10
1.1 Formy NO.....	10
1.2 Legislativa a obecné principy NO.....	11
1.3 Dobrovolnictví v nezávislém sektoru.....	12
1.4 Role neziskových organizací.....	13
1.5 Nedostatky a omezení neziskového sektoru.....	13
1.6 Vztah mezi státem a NO.....	15
1.7 Vývoj občanského sektoru v ČR.....	15
1.8 Finanční podpora státu a daňové úpravy.....	16
2. Obecně prospěšné společnosti.....	17
2.1 Zvláštní charakteristika OPS.....	18
2.2 Orgány OPS.....	18
2.3 Účetnictví OPS.....	19
2.4 Financování OPS.....	20
3. Občanské sdružení Arkádie.....	25
3.1 Poslání a cíle společnosti.....	25
3.2 Hlavní poskytované služby.....	26
3.3 Organizační struktura společnosti.....	27
3.4 Financování společnosti.....	30
3.5 Grafické znázornění hospodaření.....	34
Závěr.....	37
Seznam použité literatury.....	38
Seznam obrázků.....	39
Seznam příloh.....	40

Seznam použitých zkratk a symbolů

NO.....	nezisková organizace
NNO.....	nestátní nezisková organizace
FO.....	fyzická osoba
PO.....	právnícká osoba
OPS, o.p.s.....	obecně prospěšná společnost
NROS.....	Nadace rozvoje občanské společnosti
ESF.....	Evropský sociální fond
MPSV.....	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZCR.....	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
MŠ.....	Ministerstvo školství
MV.....	Ministerstvo vnitra
ICN.....	Informační centrum nadací a jiných neziskových organizací
NVF.....	Národní vzdělávací fond
KÚ.....	krajský úřad
NIF.....	Nadační investiční fond
SDA.....	Sdružení dobrovolných aktivit
EVS.....	Evropská dobrovolná služba
SROP.....	Společný regionální operační program

1. Obecná charakteristika NO

Neziskový sektor představuje širokou škálu občanských organizací a iniciativ (tzv. nevládních organizací, spolků, hnutí apod.), vyvíjejících svou aktivitu v takových oblastech lidské činnosti, které většinou nepřinášejí finanční zisk, jsou však pro chod lidské společnosti nezbytné; a to v oblasti sociální, zdravotní, vzdělávací, sportovní, lidských práv, životního prostředí, kulturní, humanitární...

Neziskové organizace (dále NO) jsou logicky vymezeny jako organizace nevytvářející zisk k přerozdělení mezi jeho vlastníky, správce nebo zakladatele. Mohou zisk vytvořit, ale musí ho vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů. [3]

1.1 Formy neziskových organizací

Terminologie v tomto oboru je zatím značně nepřehledná a dosud se stále vytváří, přesto jsem se snažila nastínit podstatné odlišnosti jednotlivých forem neziskového sektoru.

Rozlišujeme dle státního financování zejména na:

- A) STÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE** = plně hrazeny ze státních prostředků.
- B) NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE** = hrazeny ze státních prostředků jen zčásti dle daných podmínek v zákonu.

ad A) STÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE

- příspěvkové, rozpočtové, odbory, politické strany a hnutí, zájmová sdružení právnických osob, družstva (pokud jsou zřizována za jinými účely než podnikání), nepodnikatelské obchodní společnosti, případně i právnické osoby zřizované samostatnými zákony (např. Česká televize, Český rozhlas, Česká akademie věd).

ad B) NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE (dále NNO)

Sektor NNO se též často nazývá sektorem **třetím**. Vychází se z principu, že vedle sektoru státního a sektoru podnikatelského existuje ještě sektor třetí, jenž tyto dva svým způsobem vyvažuje. Často se také uvádí, že existence silného a dobře fungujícího neziskového sektoru je znakem vyspělé demokracie státu. V řadě případů přebírají neziskové organizace činnosti, které by jinak musel zabezpečit stát. Dále se můžeme setkat s termíny **sektor**

dobrovolnický (vyzdvihuje se role dobrovolné činnosti), **nezávislý** (nejdou závislé na vládě) nebo **občanský** (zdůrazňuje se spojitost s občanskou společností).

- **Občanská sdružení** – zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Jedná se o sdružení FO a PO, které vzniká za účelem realizace společného zájmu. Typickým znakem je členská základna. Podnikatelské aktivity nesmí být hlavním cílem sdružení, pouze prostředkem k dosažení tohoto cíle.

- **Obecně prospěšné společnosti** – zákon č. 248/1995 Sb., o OPS

Subjekt poskytující obecně prospěšné služby všem za stejných podmínek. Dopĺňují spektrum NO, vykrývají dosud volná postavení společností neziskového typu a mají i specifické postavení. (více v kapitole 2. Obecně prospěšné společnosti)

- **Nadace a nadační fondy** – zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nad. fondech

Nadací se rozumí účelové sdružení majetku, jež zřizují fyzické nebo právnické osoby jednotlivě nebo společně k obecně prospěšným cílům.

- **Účelová zařízení církví** – zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě víry a postavení církví a náboženských společností.

Úloha nestátních NO je v některých oblastech nezastupitelná. Často totiž není v moci státu a státních institucí věnovat mimořádnou pozornost jednotlivým složitým sociálním situacím, které vyžadují nestandardní či rychlá řešení. Ani podnikatelský sektor, který je zaměřen na oblasti, předpokládající určitý zisk, nemůže převzít tuto roli. [3]

1.2 Legislativa a obecné principy NO

Neziskové organizace sdružující občany hrají významnou roli v demokratickém vývoji, jak je uvedeno i ve **Všeobecné deklaraci lidských práv v článku 19 a 20**, kde je právo na svobodu shromažďování, vyjadřování a svobodu sdružování garantováno stejně jako v ústavách většiny demokratických zemí.

Důležité jsou **daňové zákony**, které stanovují pravidla pro zdaňování subjektů, které nejsou založeny za účelem podnikání. Daň z příjmu má být regulátorem, který umožňuje neziskovým organizacím získávat vlastní činností finanční zdroje sloužící k naplňování jejich poslání a na druhé straně má ochraňovat trh před nedokonalou konkurencí a zamezovat zneužití NO k podnikání a daňovým únikům. Dnešní podoba neziskového sektoru je z hlediska právního vymezení značně nepřehledná.

Podle definice amerického sociologa Lestera Salomona mají nestátní neziskové organizace tyto obecné principy:

- 1) Jsou **institucionalizovány** – nalezneme v nich institucionální formu, což je pro jejich postavení ve společnosti důležité,
- 2) **soukromé** – jsou institucionálně oddělené od veřejné správy;
- 3) **neziskové** – případný zisk z činnosti nevrací svým správcům či zakladatelům, musí být opětovně použit na dané poslání organizace;
- 4) **samosprávné** – jsou schopny řídit svou vlastní činnost, mají svá vlastní interní pravidla řízení;
- 5) **dobrovolné** – dobrovolníci se účastní vlastní činnosti organizace, nebo řídí její záležitosti = správní rady, dozorčí rady) (3)

1.3 Dobrovolnictví v neziskovém sektoru

K neziskovému sektoru nesporně patří pojem **dobrovolnictví**. Stejně jako ostatní postkomunistické země prošla česká společnost po roce 1989 obdobím přehodnocování svých hodnot, hledáním vlastní identity i nových příležitostí pro sebeuplatnění svých občanů. Po období orientace na převážně konzumní způsob života se v posledních letech začal projevovat zájem občanů o jiný životní styl i o rozvoj tradičních humanistických hodnot. Jako jedna ze základních hodnot byla znovuobjevena přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním, především těm členům společnosti, kteří jsou slabí či se z různých důvodů nacházejí v obtížích a nemohou si sami pomoci. [5]

Dobrovolnictví, na kterém staví NO a které organizují dobrovolnická centra, označujeme jako **veřejně prospěšné dobrovolnictví**. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje, a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků.

Dobrovolná služba je většinou činnost na „plný úvazek“, kdy má dobrovolník obvykle uhrazeny náklady, včetně pojištění. Velmi často se jedná o dobrovolnou službu v zahraničí, které se u nás věnují organizace Mládež pro Evropu s programem Evropská dobrovolná služba či INEX-SDA (=sdružení dobrovolných aktivit) nebo humanitární organizace (např. Člověk v tísni, Lékaři bez hranic). **Dobrovolnou činnost** vnímáme jako činnost na „částečný úvazek“, kterou dobrovolníci vykonávají několikrát do roka při nárazových akcích (festivaly, jarní úklid...). Dobrovolnictví se objevuje např. v zákoně o sociálně právní ochraně dětí a mládeže, v zákoně o dětech a mládeži.

1.4 Role neziskových organizací

Klíčovou funkcí NO je role **participativní**. Prostřednictvím NO mohou občané vyjadřovat své zájmy, formulovat své názory a požadavky, řešit problémy, které se jich jakkoli dotýkají. Možnost přímo se účastnit a mít vliv na záležitosti veřejného života posiluje v každém člověku pocit svobody, vlastní prospěšnosti i spoluodpovědnosti za věci veřejné. Přirozený pocit občanské odpovědnosti zvyšuje kvalitu demokracie a je základem její stability.

Další významnou funkcí NO je role **servisní**. NO poskytují nejrůznější druhy služeb, zejména pro takové cílové skupiny, které stojí mimo zájem trhu. Tyto služby poskytované „zdola“ odpovídají na skutečné potřeby klientů, bývají proto efektivní a méně nákladné. Neziskový sektor tak vyplňuje mezery ve státních službách a nabízí alternativní, netradiční formy pomoci, které v konečné fázi znamenají i značný ekonomický přínos pro celou společnost.

NO svou existencí **podporují různorodost a vývoj odlišných názorů** a jsou tak důležitým prvkem demokratického života. Samotný fakt, že existují četné konkurenční organizace usnadňuje integraci skupin do občanské společnosti a do veřejného procesu v zemi.

Vytváření společenských alternativ může probíhat v různých oblastech veřejné politiky: vzdělávání, ochrana životního prostředí, sociální péče, ochrana lidských práv, menšin, uprchlíků apod.

Je možné říci, že prostřednictvím aktivit v občanských organizacích se jednotlivci cvičí v roli **homo politicus**. Učí se formulovat své názory a prosazovat je na veřejnosti, zvyšují svoje organizační a řídicí schopnosti. Osobnosti se zkušeností z veřejné práce tvoří potenciál pro účast v politickém životě a to zejména v období velkých společenských změn.

Občanské organizace představují kromě jiného i **mechanismus včasného varování** všude tam, kde je ohroženo fungování demokratických principů ať již uvnitř jednotlivého státu nebo mimo něj. Mezinárodní sítě nevládních organizací jsou nezastupitelné pro šíření informací o nedemokratických tendencích nebo represích v určitých státech. Mohou také poskytovat ochranu proti nezdravě represivním tendencím ze strany státu (mohou přímo upozorňovat na jednotlivé případy a vyvolat mezinárodní reakci). [1]

1.5 Nedostatky a omezení neziskového sektoru

Postavení NO závisí v mnoha ohledech nejen na politickém a právním prostředí, ale i na vlastním přístupu, aktivitě a serióznosti organizací, které jej reprezentují. Nebylo by proto správné vyhnout se nedostatkům, kterými dnešní neziskový sektor trpí, a které omezují jeho další rozvoj:

- a) **závislost na státních zdrojích** – většina demokratických států podporuje finančně neziskové organizace, a to většinou na základě grantů či veřejných soutěží a zakázek. Každá organizace, která si zakládá na své nezávislosti, však sleduje rovnoměrné rozložení svých příjmů z více odlišných zdrojů. Organizace příliš závislé na dotacích ze státního rozpočtu se pak ve své činnosti neřídí svým posláním a skutečnými potřebami klientů, ale realizuje pouze takové činnosti, které jsou dotované ze státního rozpočtu. Takové organizace pak postrádají nezbytné charakteristiky občanských organizací jako jsou nezávislost, dobrovolná práce, úsilí o pozitivní změny, pružnost, entuziasmus aj. a stávají se strnulými a byrokratickými institucemi.
- b) **rivalita** – důležitým rysem NO je silná motivace zúčastněných osob, jejich nadšení, které je hnacím motorem. Jde o důležitou vlastnost, která však na sebe někdy bere i negativní podoby. Slepé zaujetí vlastním problémem brání strážlivému a racionálnímu přístupu a vede k nezdravé zahleděnosti do sebe. Tato situace značně omezuje možnost jednotného postupu tam, kde se musí organizace spojit k dosažení společného cíle.
- c) **otázka profesionality a serióznosti** – velké soustředění na dosažení samotného cíle někdy ztroskotává na nedostatku systematického řízení a organizačního zázemí. To vede k vyčerpání sil, zvláště je-li organizace závislá na aktivitě jedné osobnosti. Podceňování nezbytné profesionální úrovně řízení, administrativy a účetnictví může znehodnotit i velmi prospěšné projekty. Chyby a nejasnosti, zejména ve finančním hospodaření, vyúčtování dotací a grantů, mohou zpochybnit nejen serióznost určité organizace, ale i celého sektoru.
- d) **roztříštěnost sektoru** – po roce 1989 došlo zákonitě k rozpadu monopolů velkých, tzv. společenských organizací a na místo nich vznikla řada samostatných občanských sdružení a nadací, které hájí a podporují zájmy jednotlivých skupin občanů. To, co však bylo v počátcích nevládního hnutí kladem, stává se postupně překážkou dalšího vývoje a slabinou. Přetrvávající odpor a nedůvěra k vytváření jakýchkoli center a složitějších struktur má za následek rozdrobenost, malou vzájemnou informovanost, plýtvání silami i prostředky. Dokud nebude vytvořena funkční síť národních a regionálních organizací, spojených společnými zájmy, zůstane neziskový sektor slabý a nevýrazný ve vztahu ke státu i veřejnosti. Vytváření těchto sítí a celků však musí vyjít pouze ze skutečné potřeby a vůle NO. [2]

1.6 Vztah mezi státem a NO

Tento vztah je důležitou součástí demokracie. Dynamické napětí mezi státem a občanskými organizacemi může často znamenat krátkodobé problémy, ale dlouhodobě může být zdrojem tvořivé energie. Stabilizované demokratické vlády projevují pochopení pro úlohu neziskových organizací tím, že vytvářejí společenské a právní prostředí pro jejich činnost:

- a) Základními právními požadavky otevřené občanské společnosti jsou **uznání svobody sdružování, shromažďování a svobody slova**. Ty by měly být právně zakotveny v ústavě nebo v listině práv.
- b) V právním řádu by měla být obsažena **pravidla pro zakládání** a činnost různých forem neziskových organizací. Vytvořit takovou organizaci by mělo být jednoduché, bez zbytečných byrokratických a právních překážek.
- c) Státní orgány by měly umožnit veřejně prospěšným neziskovým organizacím **získávat soukromé prostředky** a stimulovat dárce různými **daňovými úlevami**. K tomu by měla přispět kvalitní daňová soustava, která zohlední úlohu a finanční podporu těchto typů organizací.

Je třeba zdůraznit, že NO nemohou žádným způsobem převzít odpovědnost státu za služby občanům, které jsou běžně zajišťovány prostřednictvím národních programů např. ve zdravotním a sociálním sektoru. **NO mohou být jen prostředníky** v oblastech, kde nemůže zasahovat stát, např. při různých druhů obtížných problémů ve společnosti. To je moment, který je v této době zvláště důležitý v mnoha demokraciích, kde existuje silná tendence přenést zodpovědnost státu na soukromé společnosti a neziskové organizace. Spolupráce mezi státními orgány a NO vyžaduje však velké porozumění a oboustrannou informovanost. [1]

1.7 Vývoj občanského sektoru v České republice

Po příchodu demokratických změn v roce 1989 se v ČR začal rozvíjet i občanský sektor. Podle počtu neziskových organizací, počtu jejich zaměstnanců a dobrovolníků, kteří s nimi spolupracují, bychom mohli říci, že se neziskovému sektoru v ČR daří. Tabulka dole odráží vývoj počtu NNO v letech 1990-2004. Můžeme z ní vyčíst řadu zajímavých informací. Přestože se počet občanských sdružení v rozmezí let 1990-2004 více než ztřináctinásobil, došlo k radiálnímu snížení počtu nadací a vzniku nadačních fondů v roce 1998. **Nadace**, které vznikly po listopadu 1989, byly ustanoveny podle občanského zákoníku, což umožňovalo, aby byly zřízeny nejen jako organizace sdružující majetek, ale i jako členská sdružení pro organizace poskytující služby. Zákon č. 227/1997 Sb. vymezil nový právní rámec, stanovil minimální nadační jmění na 500 000 Kč a dosavadním nadacím uložil povinnost požádat o

novou registraci do 31. 12. 1998. Také Zákon č. 248/1995 Sb., o **obecně prospěšných společnostech**, který vstoupil v platnost 1. ledna 1996, odstartoval existenci nové formy NNO, která měla v roce 2004 již přes tisíc zástupců.

Přes ne vždy operativní přístup státních institucí k legislativě upravující status a podmínky fungování neziskových organizací je možné konstatovat, že ač český neziskový sektor samozřejmě ani zdaleka nedosahuje takové hustoty a míry občanské participace jako v některých jiných státech EU či USA, do povědomí veřejnosti i státního aparátu se již dostal a je s ním počítáno jako s významným společenským fenoménem a partnerem. [3]

Obr. 1 Vývoj počtu NNO v České republice

Rok	Občanská sdružení	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti
1990	3 879			
1991	9 366			
1992	15 393	1 551		
1993	21 694	2 768		
1994	24 978	3 800		
1995	26 814	4 253		
1996	27 807	4 392		1
1997	30 297	5 238		52
1998	36 046	55	71	129
1999	38 072	272	695	560
2000	42 302	282	735	557
2001	47 101	299	784	701
2002	49 108	330	825	762
2003	50 997	350	859	884
2004	52 687	360	889	1 001

zdroj [3], str.5

1.8 Finanční podpora státu a daňové úpravy

Občanská sdružení mohou získávat **dotace ze státního rozpočtu** na činnosti a programy, které jsou podporovány prostřednictvím jednotlivých ministerstev. Na dotace však není žádný právní nárok a záleží na výši prostředků přidělených na tyto účely ze státního rozpočtu a na rozhodnutí příslušných rezortních odborů, zda organizace bude podpořena a jakou výší. Dosud chybí jasná grantová politika státu, která by stanovila své priority a např. formou veřejných zakázek financovala základní sociální služby. Zároveň je třeba vytvořit podmínky pro financování specifických služeb poskytovaných jednotlivými organizacemi, které velmi dobře znají problémy malých a okrajových skupin a reagují ve svých projektech na

současné potřeby svých klientů. Ačkoli se celkový objem finančních prostředků státního rozpočtu pro dotování občanských sdružení každoročně zvyšuje, výše prostředků pro dotace mnohých oblastí (sociální, dětí a mládeže, ekologické aj.) zůstává v podstatě po několik let nezměněna.

Další formou podpory státu jsou **daňové úlevy** pro NO a **podpora sponzorství**. V dnešním daňovém systému činí potíže skutečnost, že právní forma určitého neziskového subjektu není propojena s jasnými daňovými předpisy a úlevami.

2. Obecně prospěšné společnosti OPS

Z nestátních neziskových organizací se dále budu podrobněji věnovat obecně prospěšným společnostem, protože se vztahuje k praktické části v kapitole 3.

Hlavní znaky OPS dle zákona č. 248/1995:

- Jde o **soukromý subjekt** s prvky samosprávného a profesionálního řízení, který je nezávislý na svém zřizovateli,
- **zákaz rozdělování hospodářského výsledku** jiným osobám a povinnost jeho užití pro rozvoj hlavní činnosti OPS,
- **povinnosti poskytovat služby každému**, kdo o ně projeví skutečný zájem a to za stejných předem zveřejněných podmínek, což vylučuje případné preference určitých uživatelů,
- **formu veřejné kontroly**; k ní patří zveřejňování výsledků hospodaření OPS tak, aby především okruh uživatelů a sponzorů, ale i každý další zájemce měli příležitost informovat se, jak konkrétní subjekt hospodaří. Dále se na kontrole podílí volené správní a dozorčí rady,
- **specifický vztah zakladatele a majetku OPS**; v momentu registrace zanikají vlastnická práva zakladatelů OPS k vloženému majetku a již se neobnovují,
- **odlišný způsob likvidace**, který zajišťuje, aby majetek, vložený do OPS, nebo jí jinak získaný, zůstal i po likvidaci v jiných OPS, resp. v neziskovém sektoru OPS.[9]

2.1 Zvláštní charakteristika OPS

Od **obchodních společností** se v **prvé řadě liší** povinným reinvestováním dosaženého hospodářského výsledku do hlavní činnosti a vyloučením soukromého zisku. Dále jsou velmi omezena vlastnická práva zakladatelů, která po registraci v podstatě zanikají a vliv zakladatele se prosazuje již jen zprostředkovaně přes jím jmenovanou správní a dozorčí radu a navržené personální obsazení managementu. Zásada ze které vyplývá, že zakladatel nemá žádná práva k majetku ani při likvidaci OPS, je mimo jiné i jednou z důležitých pojistek proti možnému spekulativnímu chování. [9]

Obr. 2 Schéma porovnání občanského sdružení a OPS

	Občanské sdružení	OPS
Registrace	Ministerstvo vnitra ČR	Krajský soud
Zakládací dokument	Stanovy	Zakládací listina
Orgány	Valná hromada, správní rada, dozorčí rada	Správní rada, dozorčí rada, ředitel
Podnikatelské aktivity	nesmí být hlavním cílem	Jako doplňková činnost
Zánik	Dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným sdružením, pravomocným rozhodnutím MV ČR	Uplynutím doby nebo dosažením účelu, na kterou byla založena, rozhodnutím správní rady, sloučením, splynutím nebo rozdělením, rozhodnutím soudu o zrušení, prohlášením konkurzu

Zdroj: [5], str. 27 + 28

Pokud jde o **budoucnost OPS**, vše nasvědčuje tomu, že bude bohatá. Tendence demokratického státu ke snižování podílu instituce státu na přímém výkonu správy a služeb odpovídá vzniku nestátních institucí, zakládaných k tvorbě veřejných statků. Vývoj obsahu rozpočtových pravidel, tedy právní normy, která stanovuje nakládání s prostředky státního rozpočtu a rozpočtů obcí směřuje k rozšiřování spektra možných příjemců dotací. A nelze ani opomenout fakt, že v zemích, kterým se chceme podobat, tato skupina právních subjektů existuje a má nemalou váhu v hospodářském i v společenském životě. Největší počet těchto společností je založeno v USA, VB, Belgii, Holandsku a Německu.

2.2 Orgány OPS

I. Správní rada – je statutárním a nejvyšším řídícím orgánem společnosti s hlavní rozhodovací pravomocí ve vztahu k existenci OPS, hlavním úkolem je dbát na to, aby byl zachován účel, pro který byla OPS založena, specifikovaný v zakládací listině, schvaluje hlavní rozpočet OPS a jeho změny, roční účetní závěrku a výroční zprávu.

rozhoduje o:

- předmětu a rozsahu doplňkové činnosti nad rámec základací listiny,
- zvolení nových členů správní rady,
- zrušení OPS s určením OPS, které nabídne likvidační zůstatek,
- zcizování či zastavení nemovitého majetku, jeho pronájmu na dobu delší než 1 rok, pokud to neodporuje ustanovení základací listiny,
- odmítnutí převáděných závazků zakladatele, pokud by jí bránily naplňovat účel, pro který byla založena. Musí tak učinit do 3 měsíců od založení.

II. Revizní komise = dozorčí rada – kontrolní orgán společnosti, hlavním úkolem je dohlížet, aby OPS vyvíjela činnost v souladu se zákonem, základací listinou a statutem a volila k tomu nejehospodárnější postupy, je oprávněna nahlížet do účetních knih, je povinna přezkoumat roční účetní závěrku a výroční zprávu, upozornit správní radu na porušení zákonů.

III. Statutární zástupce = funkce ředitele záleží na rozhodnutí správní rady, je zaměstnancem OPS se značnou mírou pravomoci a odpovědnosti v řízení činnosti OPS, za výkon funkce odpovídá správní radě, obstarává financování OPS.[9]

2.3 Účetnictví OPS

Ze zákona č. 248/1995 Sb. o Obecně prospěšných společnostech, je povinna vést **podvojně účetnictví OPS:**

- a) která provozuje doplňkovou činnost nebo
- b) její celkové příjmy (výnosy) v předchozím roce dosáhly 3 mil. Kč. [9]

Účet 900 - Fond základního jmění

Vlastní zdroje financování OPS tvoří:

- hodnota vkladů nebo dodatečných vkladů zakladatele
- hodnota přijatých darů a dědictví, které mohou mít podobu finančního anebo věcného majetku a jsou vlastním zdrojem krytí stálých a oběžných aktiv.

Součástí Fondu základního jmění jsou dále:

- přijaté dotace (příspěvky) na pořízení nehmotného a hmotného investičního majetku
- pořizovací cena nově zjištěného investičního majetku.

OPS musí důsledně oddělovat náklady a výnosy spojené s **doplňkovými činnostmi**, náklady a výnosy spojené se **správou OPS**, náklady a výnosy spojené s **potřebami vnitroorganizačních celků OPS**.

Účtování nákladů – náklady vynaložené na provoz účtuje OPS v účtové třídě „5 – Náklady“, v oddělené analytické evidenci účtuje náklady vynaložené na provozování:

- **obecně prospěšných činností** – tj. činností, pro které byly tyto společnosti zřízeny; ve většině případů jsou ztrátovými, tato ztráta je zpravidla pokryta dary nebo příspěvky poskytovanými zřizovateli, dotacemi poskytovanými ze státního rozpočtu nebo rozpočtu místních orgánů, dary od jiných právních nebo fyzických osob.
- **doplňkové činnosti** – tj. činnosti, jejichž smyslem je dosažení účinnějšího využití majetku a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost provozovaných prospěšných činností; zpravidla činnosti ziskovými, podléhají dani z příjmů PO.
- **náklady spojené se správou OPS** – např. mzdy, odpisy, sociální náklady.
- **náklady vynaložené na potřeby vnitroorganizačních celků OPS** – např. vnitroorganizační doprava, údržba.

Účtování výnosů – docílené výnosy se účtují v účtové třídě „6 – Výnosy“ a opět v oddělené analytické evidenci jako u nákladů.

Závěrečný uzávěrkový zápis, kterým je **hospodářský výsledek** za organizaci jako cele, se zaúčtuje v případě:

- **ztráty** ve prospěch účtu 963 – Účet zisků a ztrát a na vrub účtu 962 – Rozvažný účet konečný,
- **zisku** opačně.

2.4 Financování OPS

V 1. kapitole jsem se zmínila o hlavním finančním zdroji NO, a to o **státní dotaci**, která je udělována na základě zpracovaných každoročních projektů prostřednictvím příslušných ministerstev a krajských či obecních úřadů České republiky. Avšak nestátním neziskovým organizacím, mezi níž patří i OPS, stát nehradí plnou výši rozpočtových nákladů, jsou tedy nuceny hledat i jiné finanční zdroje:

- **strukturální fondy**
- **nadace, nadační fondy**
- **příspěvky a dary od FO a PO**

Strukturální fondy jsou nástrojem k dosahování ekonomické a sociální soudružnosti Evropské unie. Prostředky z těchto fondů jsou určeny na pomoc méně rozvinutým regionům, regionům potýkajícím se strukturálními problémy a na podporu adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy zaměstnanosti. [8]

- **Evropský sociální fond ESF** – fond se zaměřuje na boj s nezaměstnaností, rozvoj lidských zdrojů a na podporu integrace na trhu práce – pomáhá nezaměstnaným a znevýhodněným skupinám zapojit se do pracovního procesu.
- **Evropský regionální rozvojový fond ERDF** – podporou rozvoje a strukturálních změn fond pomáhá odstraňovat zásadní problémy v zaostávajících regionech a v upadajících průmyslových oblastech. Financuje investice do infrastruktury, vytváření pracovních míst, podporuje místní rozvoj, zaměstnanost, malé a střední podnikání v problémových regionech, vědu a výzkum.

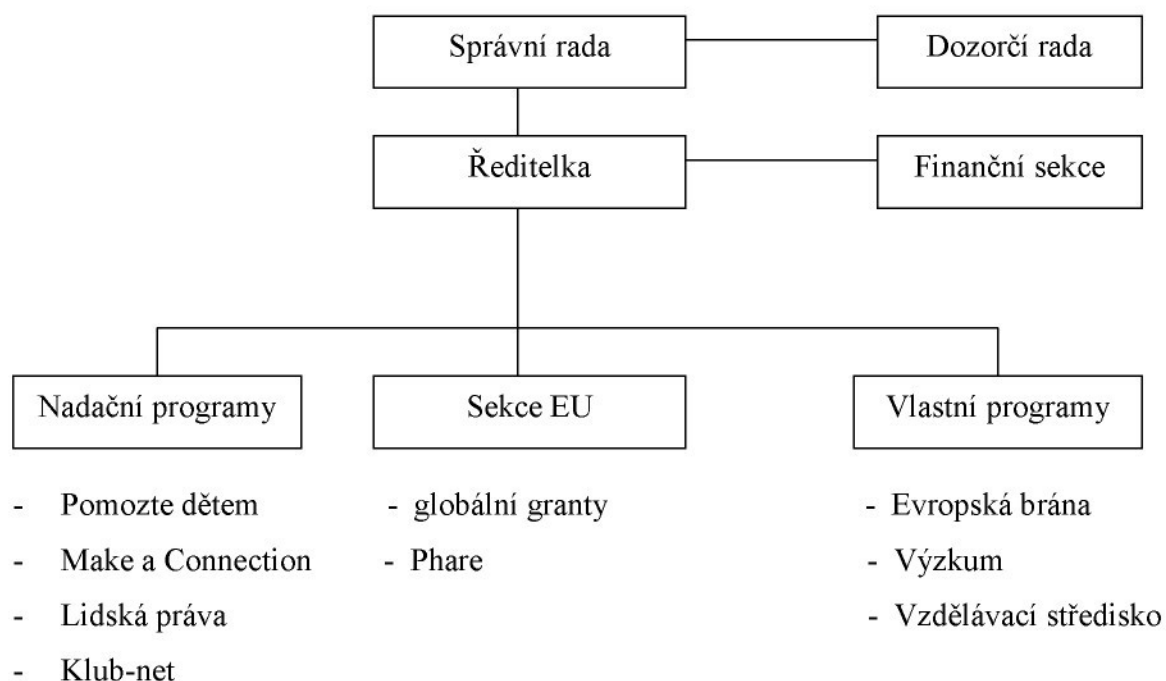
Nadace – jsou nezávislé organizace s vlastním zdrojem příjmů a nadačním jměním, které je spravováno vlastní správní radou.

- **Nadace rozvoje občanské společnosti NROS** – nejvýznamnější nadace v ČR, byla založena jako správce finančních prostředků programu Phare pro podporu nevládních organizací v ČR. Nadace zahájila vlastní činnost v květnu 1993. Jejím základním cílem bylo vytvářet prostředí pro vznik a rozvoj silného a profesionálně zdatného neziskového sektoru. Ve svých programech podporuje činnost organizací vzniklých na občanském principu, jako jsou nadace, občanská sdružení, kluby a hnutí, které vyvíjejí činnost nezávisle na státu. Granty nemohou být a nikdy nebyly poskytnuty např. politickým stranám, odborovým organizacím či profesním sdružením. Kromě grantové podpory vyvíjí NROS také vlastní činnost – je koncepčně zaměřena na kontinuální výzkum neziskového sektoru, publikační činnost, poradenské a referenční služby.

Nadace spolupracuje s řadou neziskových organizací, vysokých škol, s vládními institucemi, médii a podnikatelskými subjekty, patří mezi zakládající členy Fóra dárců v ČR, je zastoupena v Radě vlády ČR pro nestátní neziskové organizace.

NROS společně s dalšími nadacemi vyhlašuje každoročně Cenu o nejlepší projekt roku PROROK, která slouží k větší publicitě úspěšných projektů neziskových organizací. NROS je partnerem International Youth Foundation (IYF) za Českou republiku a podílí se na práci mezinárodní sítě nadací, které rozvíjejí a podporují programy pro děti a mládež.

Obr. 3 Organizační schéma NROS v roce 2004

Obr. 4 Nadační program Pomozte dětem

např. uvádím tabulku znázorňující statistiku rozdělování ze sbírky nadace „Pomozte dětem“
Následující tabulka Vám umožní zjistit kolik peněz ze sbírky Pomozte dětem! bylo za posledních 7 let celkem rozděleno do jednotlivých regionů či podle cílových skupin.

	VVP	ŽMR	TZ	ZP	DZ	JP	celkem
Jihovýchod	1.325.700	816.800	2.209.827	4.350.311	714.353	1.293.464	10.710.455
Jihozápad	1.505.029	1.410.354	110.000	3.615.612	142.000	1.197.000	7.979.995
Moravsko-Slezsko	1.227.563	505.917	629.501	2.718.533	250.000	1.015.118	6.346.632
Praha	1.448.410	2.398.557	3.094.552	7.412.893	519.087	2.124.241	16.997.740
Severovýchod	1.976.579	1.283.272	651.961	3.628.432	125.000	1.387.012	9.052.256
Severozápad	1.766.016	520.000	243.850	1.908.130	111.600	1.403.669	5.953.265
Střední Čechy	658.300	392.450	275.000	1.780.270	0	1.555.078	4.661.098
Střední Morava	2.088.703	1.048.150	229.800	3.996.945	55.450	897.100	8.316.148
celkem	11.996.300	8.375.500	7.444.491	29.411.126	1.917.490	10.872.682	70.017.589

VVP	děti s vývojovými a výchovnými problémy
ŽMR	děti žijící mimo vlastní rodinu
TZ	děti týrané, zneužívané a zanedbávané
ZP	děti s tělesným a duševním nebo smyslovým postižením
DZ	děti ohrožené různými formami závislosti
JP	děti nacházející se v jiných nepříznivých životních podmínkách

Zdroj: [11]

Veřejné výběrové řízení „Pomozte dětem“

Peníze se rozdělují mezi nestátní neziskové organizace (NNO) na základě výsledků veřejného výběrového řízení, do kterého se musí každý zájemce o příspěvek přihlásit. Veřejné výběrové řízení se koná jednou ročně a vyhlašuje se obvykle v květnu. Uzávěrka přihlášek do výběrového řízení je vždy poslední pracovní den v červnu.

Veřejné výběrové řízení má tři kola:

1. kolo - **administrativní zpracovávání žádostí** a kontrola formálních náležitostí (červen - červenec)
2. kolo - **věcné hodnocení** žádostí dle daných kritérií v hodnotících komisích a návrh žádostí k podpoře (červenec - září)
3. kolo - **rozhodující jednání** Správní rady Nadace rozvoje občanské společnosti a vedení České televize, definitivní výběr žádostí k podpoře (září - počátek října)

Principy veřejného výběrového řízení

Dlouhodobě vychází veřejné výběrové řízení sbírky Pomozte dětem! z těchto principů:

- Pomoc dětem realizují jednotlivé nestátní neziskové organizace (NNO) na základě **jednoletých projektů**, na jejichž realizaci jsou příspěvky ze sbírky určeny. (Projekty se obvykle realizují v období od listopadu do října.)
- Pokud o nadační příspěvek žádá NNO, která je zároveň pořadatelem sbírkové akce, není tím ve výběrovém řízení nijak zvýhodněna.
- Každá NNO může podat do výběrového řízení jen jednu žádost. (Dále může svým prostřednictvím pomoci jednomu individuálnímu dítěti, resp. podat jednu žádost o individuální příspěvek).
- Příspěvky NEJSOU zásadně poskytovány na cesty do zahraničí, zahraniční pobyty nebo jakékoliv požadavky realizované v zahraničí, na jednorázové krátkodobé akce, na výzkum, na deficitní financování nebo na úhradu půjček, na přerozdělování finančních prostředků další organizací, na úhradu zákonné povinnosti.
- Podrobné podmínky a pravidla veřejného výběrového řízení jsou k dispozici na stránce „www.pomoztedetem.cz“ ke stažení vždy v době jeho vyhlášení.

Kontrola přidělných finančních prostředků

Každý nadační příspěvek je NNO přidělený na základě smlouvy. Součástí smlouvy je rozpočet, který přesně specifikuje náklady, na které lze příspěvek použít.

Monitoring – sledování činnosti organizací

Příjemce peněz se zavazuje vypracovat tzv. průběžnou zprávu v polovině realizace projektu a závěrečnou zprávu o realizaci projektu po jeho ukončení. Průběžná zpráva je zároveň žádostí o

druhou splátku nadačního příspěvku v případě, že příspěvek nebyl poskytnut jednorázově. Obě zprávy musí obsahovat vyúčtování nadačního příspěvku.

Organizace jsou dále navštěvovány pracovníky nadace přímo v místech realizace projektů.

Hodnocení

Poznatky z práce podpořených NNO nadace analyzuje a vytváří závěry pro zpřesnění veřejného výběrového řízení a poskytování nadačních příspěvků.

3. Občanského sdružení Arkádie

Strukturu a fungování NNO nyní přiblížím prostřednictvím občanského sdružení **Arkádie** se sídlem v Teplicích. Společnost byla založena v roce 1990 s posláním poskytovat kompletní péči pro handicapované za účelem zkvalitnění jejich života a pomoci pro osamostatnění. Toto sdružení je zároveň zřizovatelem obecně prospěšné společnosti **Speciálních škol pro žáky s více vadami**. Škola má svojí právní subjektivitu, vlastní orgány, rozpočet, hospodaření a výroční zprávu. Je to zvláštní kombinovaná forma dvou právních subjektů.

3.1 Poslání a cíle společnosti

Posláním občanského sdružení Arkádie, společnosti pro komplexní péči o osoby se zdravotním postižením, je usilovat o normální, důstojný a plnoprávný život dětí, mladých lidí a dospělých osob se zdravotním postižením v jejich přirozeném prostředí. Poskytnout jim takovou podporu, aby se mohli vzdělávat, pracovat a bydlet srovnatelně se svými vrstevníky bez postižení. Podpora a pomoc uživatelům služeb je založena na principu respektování osobnosti, zachování lidské důstojnosti, akceptace vlastní i cizí odlišnosti a při zohlednění práva žít přirozený život ve společnosti.

Cílem společnosti Arkádie je prostřednictvím poskytování komplexních služeb a podpory umožnit lidem s postižením být plnoprávními občany společnosti, normálně žít, bydlet, pracovat a trávit volný čas jako ostatní lidé. Mezi priority patří poskytnutí vzdělání ve speciálních školách, příprava a podpora při pracovním uplatnění na běžném pracovním trhu,

resp. zaměstnávání v chráněných dílnách, podle potřeby zajištění pravidelné dopravy, denní rehabilitační péče, aktivity pro volný čas a komplexních poradenských služeb. Předpokladem je provázaná a oboustranná spolupráce s rodiči, opatrovníky a dalšími zařízeními sociálních služeb. Hlavním cílem je udržení současného rozsahu poskytovaných služeb, zvýšení počtu pracovních míst pro občany se zdravotním postižením a rozšíření podpory uživatelů při bydlení ve vlastním či chráněném bydlení. [7]

3.2 Hlavní poskytované služby

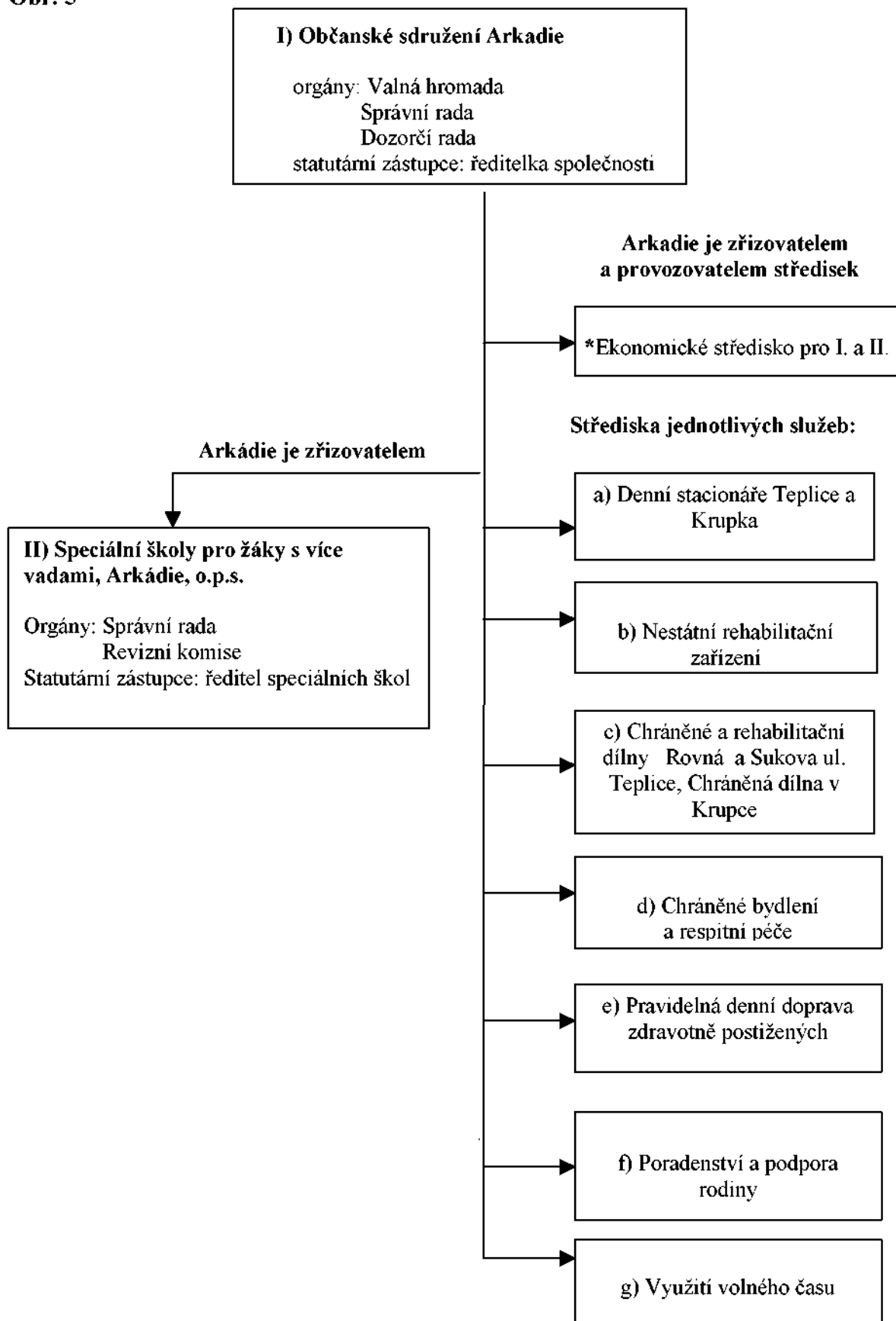
Společnost si jako svůj cíl stanovila pomoc zdravotně postiženým spoluobčanům od ranného dětství až po dospělost. Za tímto účelem zřídila Pomocnou, zvláštní školu a Praktickou školu a provozuje Nestátní zdravotnické rehabilitační zařízení, denní stacionáře pro těžce zdravotně postižené klienty, chráněné dílny, denní integrovanou dopravu postižených dětí, chráněné bydlení, respitní péči. Na denní péči navazuje využití volného času, poradenství a podpora rodiny. [7]

Arkadie provozuje svou činnost v několika budovách pronajatých od města Teplice, v jednom vlastním objektu a v jednom objektu pronajatém od města Krupka. V denní péči účelových zařízení Arkadie je cca 140 klientů ve věku od 6 do 45 let, včetně zaměstnanců chráněných dílen se ZPS, dalších cca 75 zdravotně postižených klientů využívá pravidelně služby Arkadie.

- **Pomocnou, zvláštní, praktickou školu** navštěvují klienti, kteří zde plní svou povinnou školní docházku a zároveň se učí praktickým dovednostem, které potřebují pro běžný život ve společnosti.
- V **Nestátním zdravotnickém rehabilitačním zařízení** klienti cvičí a pravidelnou rehabilitací zmírňují následky svého postižení.
- **Denní stacionáře** jsou pro klienty s nejtěžším postižením. Plní funkci sociální rehabilitace.
- V **chráněných dílnách** nachází uplatnění absolventi Praktické školy a další z řad občanů se změněnou pracovní schopností.

3.3 Organizační struktura společnosti

Obr. 5

*** Ekonomické středisko**

Projektový manažer má na starosti hospodaření celé společnosti a sestavování každoročních projektů pro jednotlivá střediska.

ad I.) Orgány občanského sdružení Arkádie

- Valná hromada (=členská schůze) – nejvyšším orgánem
- Správní rada: statutárním orgánem
- Dozorčí rada: kontrolním orgánem

Funkce jsou obdobné jako u obecně prospěšné společnosti (viz kapitola 2.2 Orgány OPS)

Občanské sdružení odpovídá za správu všech hospodářských středisek kromě Speciální školy, o.p.s., která má hospodaření samostatné.

ad a) Denní stacionář

Projekt denního stacionáře byl zahájen na podzim roku 1995. Projekt se snaží vyplnit tu část nabídky pro postižené a jejich rodiny, která v regionu Teplice zcela chybí. Denní zařízení navazuje na vzdělávání mentálně postižených dětí v době povinné školní docházky a poskytuje přípravu na pracovní uplatnění (práci v chráněné dílně či na chráněném pracovišti). Současně s tímto úkolem projekt řeší i vyhledávání vhodných aktivit pro volný čas jednotlivých postižených klientů a jejich provozování se zřetelem na integrační charakter této činnosti. Velmi důležitou součástí tohoto projektu a jednou ze základních podmínek jeho fungování, je zajištění denní dopravy těžce tělesně či mentálně postižených žáků a klientů.

Od uvedení denního stacionáře v Teplicích do provozu byla zcela naplněna jeho kapacita a bylo nutné řešit další rozvoj – větší prostory a další lokality vzniku, proto v roce 2002 vznikl další stacionář v Krupce u Teplic.

ad b) Rehabilitační zařízení

Jedná se zejména o individuální a skupinové cvičení, ergoterapii a podle možností i netradiční formy jako je hippoterapie, joga, různé sportovní činnosti apod.

ad c) Chráněné dílny

Zaměstnávání zdravotně postižených vyžaduje specifické podmínky. Pro občany se změněnou pracovní schopností je velice omezená možnost pracovního uplatnění. Z tohoto důvodu Arkádie pro tuto skupinu zdravotně postižených zřídila díky pochopení Úřadu práce v Teplicích, Městu Teplice a Krupka chráněné dílny. Práce a pracovní rehabilitace umožnila klientům náplň života a možnost seberealizace.

Získávání zakázek pro chráněné dílny je v současné době složité. Část zaměstnanců se věnuje výrobě drobných dárkových předmětů z těsta, hlíny a textilu. Své výrobky prodávají

dílny v krámku v Rooseveltově ulici, na různých prodejních akcích a ve stálých obchodech či recepcích. Technické chráněné dílny plní drobné zakázky firem a vyrábí předměty ze dřeva.

Postupně chce Arkádie rozšiřovat kapacitu chráněných dílen do dalších lokalit a rozšiřovat své služby o další činnosti.

ad d) Chráněné bydlení a realitní péče

- bydlení s asistentskou službou
- trénink samostatného nezávislého života

ad e) Doprava

Pravidelná, neveřejná doprava zdravotně postižených dětí a mladých lidí v okrese Teplice, provozovaná ve spolupráci s občanským sdružením Pohoda, Speciálně pedagogickým centrem a Domem dětí a mládeže. Denně přepraví tři mikrobusey pravidelně a bezpečně 80 zdravotně postižených dětí a mladých lidí z celého okresu do speciálních škol a zařízení v Teplicích. Vedle toho mikrobusey umožní zdravotně postiženým výlety, exkurze, sportovní akce.

ad f) Poradenství a podpora rodiny

- speciálně pedagogické, profesně orientační, sociální, včetně krizové intervence

ad g) Volný čas

- sportovní aktivity – SK Arkádie je členem Hnutí speciálních olympiád a účastní se jak letních tak zimních olympiád.
- hudební soubor Arkádie a jiné kulturní kroužky
- integrovaná prázdninová činnost

ad II.) Speciální školy Arkádie, o.p.s.

Škola byla založena občanským sdružením Arkádie v roce 1991, jako zařízení, které má poskytovat vzdělávací alternativu dětem s více vadami, z nichž jednou je postižení mentální. K původní zvláštní a pomocné škole pro žáky s více vadami, přibyla v roce 1995, ještě škola praktická, nejprve dvouletá, od roku 1998 i jednoletá. Po absolvování praktické školy nachází žáci zaměstnání na místech vytvářených za spoluúčasti sdružení Arkádie, ve chráněných dílnách či v ergoterapeuticky zaměřeném stacionáři.

- *Součástí školy:*

zvláštní škola pro žáky s více vadami
pomocná škola pro žáky s více vadami
praktická škola pro žáky s více vadami
školní družina a školní klub

- *Služby poskytované školou:*

vzdělávání žáků s mentálními vadami na základě individuálních plánů
logopedická péče
dramatická výchova
muzikoterapie, jejíž součástí je výuka hry na zobcovou flétnu
praktická výuka na pracovištích v terénu u žáků praktické školy (2x v týdnu)
celodenní péče ve školní družině či školním klubu
školní stravování
speciálně pedagogické poradenství

- *Další služby poskytované zřizovatelem:*

Škola je nedílnou součástí účelových zařízení Arkádie, která společně poskytují komplexní péči zdravotně postiženým dětem a mladým lidem. Žáci školy a jejich rodiny mohou samozřejmě v rámci stanovených pravidel využívat všech služeb poskytovaných Arkádií, kterými jsou zejména:

rehabilitační péče
denní doprava
zájmové činnosti
prázdninové aktivity
sociální poradenství

3.4 Financování společnosti

Arkádie je z velké části financována ze **státních dotací**. Významné jsou dotace Úřadu práce, podporující chráněné dílny, kde dnes již velkou část financí tvoří vlastní výkony, úkony léčebné rehabilitace platí zdravotní pojišťovny, poměrně malou část příjmů tvoří **vlastní platby uživatelů**, významná je **finanční či materiální podpora dárců** – fyzických a právnických osob, podniků a nadací a podpora Statutárního města Teplice a Města Krupka pronájmem nebytových prostor za symbolickou cenu. Stále významnější je **příjem z prodeje vlastních výrobků** chráněných dílen na zakázku, na různých stálých prodejních místech a

prodejních akcích. Od května roku 2004 se prodej podařilo realizovat ve vlastním krámku v části prostor galerie Unie výtvarných umělců v centru Teplic.

Pro získání státní dotace je nutno **sestavit projekt**. Každým rokem do 15. 12. musí ekonomické středisko podat podrobné vyúčtování všech nákladů za předešlý rok a zároveň předložit konkrétní popis všech služeb s vyčíslenými náklady stanovených pro rok nastávající, a to ve výši 100 % a 70 %. Projekty se do roku 2003 podávaly na Ministerstvo financí, nyní na **Krajský úřad Ústeckého kraje**; dále žádost o dotaci směřuje na **Ministerstvo práce**, které až v dubnu oznámí, zda byl projekt schválen; do té doby je společnost odkázána sama na sebe a musí si hledat peněžní prostředky i jinde (dary, nadace, sponzoři, příspěvky, tržby z vlastní doplňkové výrobní činnosti...). Sestavování projektů pro schválení dotace a příspěvků z různých nadačních grantů je velice náročné a nemělo by se podceňovat rizika odmítnutí, což se stalo v roce 2003 (hospodářský výsledek vyšel ztrátový).

Je-li projekt schválen, dotuje Krajský úřad stanovené předpokládané náklady ve výši 70 %. Zbýlých 30 % společnost získává opět na základě sestavených projektů prostřednictvím různých finančních programů od nadačních fondů, nadací a zejména od strukturálních fondů z EU.

Obr. 6 Přehled realizovaných projektů v roce 2004 za pomoci státních dotací

Středisko	Počet klientů	Výše dotace v Kč	Dotující instituce
Stacionář Teplice	13	916 200,-	KÚ ÚL + MPSV ČR
Stacionář Krupka	7	440 500,-	KÚ ÚL + MPSV ČR
Pracovní rehabilitace	9	299 600,-	KÚ ÚL + MPSV ČR
Chráněné bydlení	18	367 100,-	KÚ ÚL + MPSV ČR
Respitní péče	18	178 000,-	KÚ ÚL
Zaměstnávání klientů	33	4 978 346,-	ÚP Teplice
Rozvoj sportu	11	68 502,-	Město Teplice
Podpora kultury	15	27 500,-	Město Teplice
Podpora volného času dětí	23	50 000,-	KÚ ÚL
Pravidelná doprava	80	300 000,-	Město Bílina, Nadace Eurotel

Speciální školy Arkádie,o.p.s. hospodaří téměř výlučně se **státní dotací** od **Ministerstva školství** a **příspěvkem rodičů**. Peněžní **dary sponzorů** jsou využívány na další aktivity Arkádie (zejména doprava), které samozřejmě žáci školy v plné míře využívají.

Poplatek rodičů se skládá z vlastního **školného** ve výši Kč 400,- měsíčně (pokud příjmy rodiny jsou pod hranicí životního minima, pak Kč 100,- - v této situaci je asi polovina

rodin), **stravného**, které činí náklady na oběd ve školní jídelně a za dopolední a odpolední svačinu.

Dopravné není součástí účetnictví školy, je od klientů dopravy vybíráno občanským sdružením Pohoda.

Financování pomocí nadačních a strukturálních fondů

Sestavování projektů není jednoduché, legislativa o financování neziskových organizací je v ČR nepřesná, vznikla spousta nových možností financování za pomoci evropských fondů, proto EU zřídila několik neziskových organizací, které pomáhají projekty bezplatně sestavovat.

Arkádie využívá například tyto finanční programy:

- nadační: např. Pomozte dětem, Nadace Eurotel
- strukturální: např. Společný regionální operační program SROP

Obr. 7 Dotace od Nadace rozvoje občanské společnosti „Pomozte dětem“ v r. 2003

Seznam podpořených NNO	
Organizace:	Arkádie - společnost pro kompletní péči o zdravotně postižené
Projekt:	Pravidelná doprava dětí se zdravotním postižením do škol, školských a speciálních zařízení okresu Teplice
Cílová skupina:	ZP
Částka:	300000 Kč
Ročník:	4.
Město:	Teplice
Anotace:	Maximální socializace dětí s mentálním, smyslovým a kombinovaným postižením. Realizace projektu umožní dětem pravidelně se vzdělávat ve školách a školských zařízeních a poskytovat jim sociální služby bez ztráty kontaktu s rodinou.

Zdroj: [10]

Další možné finanční programy pro společnost Arkádie

Prostřednictvím internetových stránek „www.neziskovky.cz“ vytvořených **Informačním centrem neziskových organizací ICN** jsem vyhledala další nadační programy, které organizace může použít. V databázi finančních zdrojů jsem zadala cílovou skupinu, kraj působnosti a oblast podpory – zobrazilo se 68 odkazů na různé **finanční podpůrné programy**, z nichž na další straně uvádím několik příkladů:

Obr. 8 Přehled finančních programů a organizací

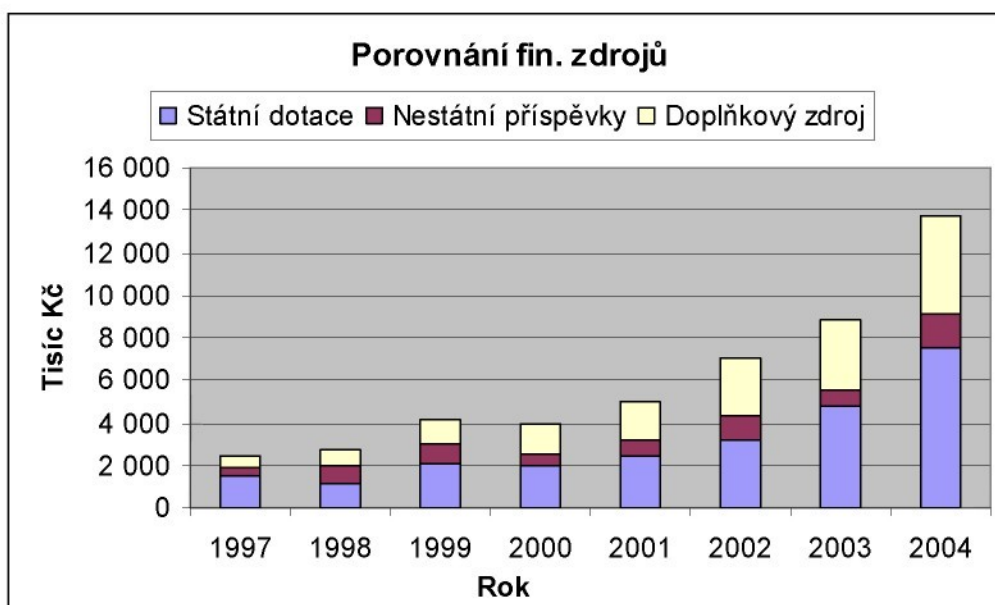
Finanční program	Organizace
Pilotní projekty na aktivity zahrnující handicapované do všech relevantních politik	European Commission
1. grantové kolo Nadace Civilia na rok 2004	Nadace Civilia
ACCESS 2000	Nadace rozvoje občanské společnosti
Benefice s Divokými husami	Nadace Divoké husy
Čtvrtletní podpora projektů Česko-německé spolupráce	Česko-německý fond budoucnosti
Grant ze sbírky Světluška	Nadační fond Českého rozhlasu
Granty na asistenci	Nadace Jedličkova ústavu Praha
Granty na vzdělávání	Nadace Jedličkova ústavu Praha
Hejbní kostrou pro druhé	Nadace Divoké husy
Iniciativa společenství EQUAL	Národní vzdělávací fond
Konto Bariéry	Nadace Charty 77
Lety Divokých hus	Nadace Divoké husy
Nadační příspěvky z výnosu NIF	Olivova nadace
Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením	Ministerstvo zdravotnictví ČR
Posílení kapacity poskytovatelů sociálních služeb - OP RLZ - Globální grant	Nadace rozvoje občanské společnosti
Podpora aktivit nestátních neziskových organizací při začleňování lidí s postižením do společnosti	Nadace Divoké husy
Partnerství měst a občanů (Německo–polsko–český program na podporu občanských aktivit)	Informační centrum neziskových organizací
Podpora kulturních aktivit zdravotně postižených občanů	Ministerstvo kultury ČR
Program regionálních grantů Nadace Eurotel	Nadace Eurotel
Společné aktivity v rámci programů Socrates, Leonardo da Vinci, aktivit Youth a „2003 - Evropského roku lidí s postižením“	Technical Assistance Office Socrates, Leonardo and Youth
Rozvoj občanské společnosti - Phare 2001	Nadace rozvoje občanské společnosti

3.5 Grafické znázornění hospodaření

Aby sdružení mohlo vytvořit přesný finanční rozpočet nutný pro sestavování projektů na další rok, je velmi důležitý finanční rozbor výnosů a nákladů. Pomocí údajů z výročních zpráv (příloha 1) jsem graficky zmapovala hospodaření společnosti, které může lépe znázornit strukturu finančních zdrojů a hospodářský vývoj sdružení Arkádie.

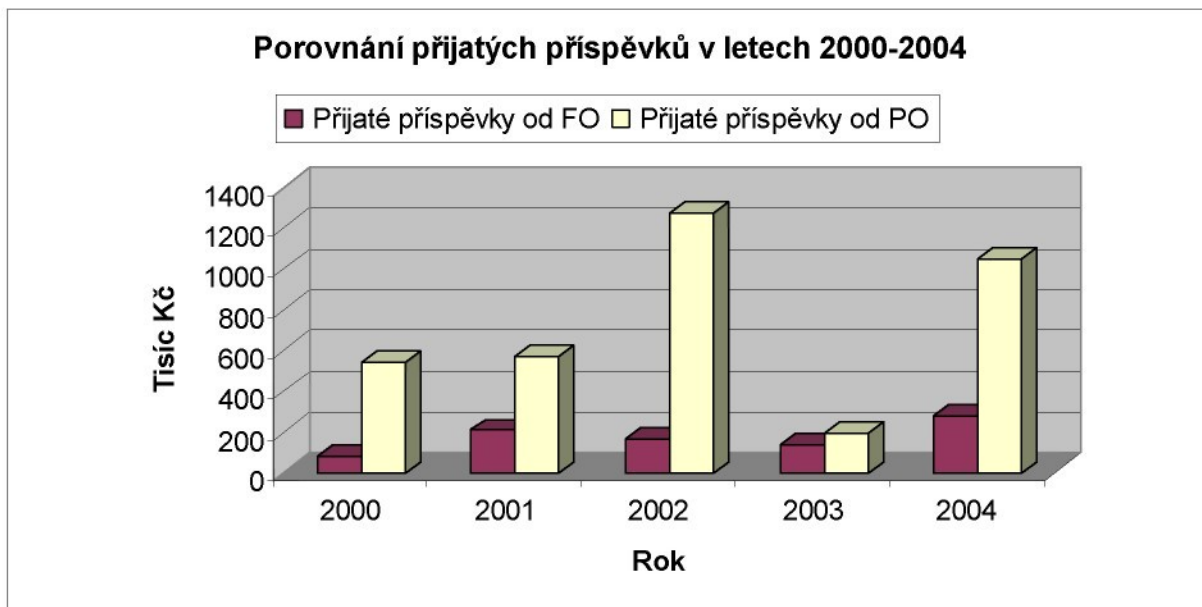

Obr. 9 Z grafu je patrná převaha státních dotací. Doplnkový zdroj představuje tržby z vlastní výrobní činnosti (např. prodej výrobků z chráněných dílen) a jiných doplňkových činností (např. prodej cenných papírů). Do nestátních příspěvků jsou počítány dary od soukromých nadací, fyzických a právnických osob.

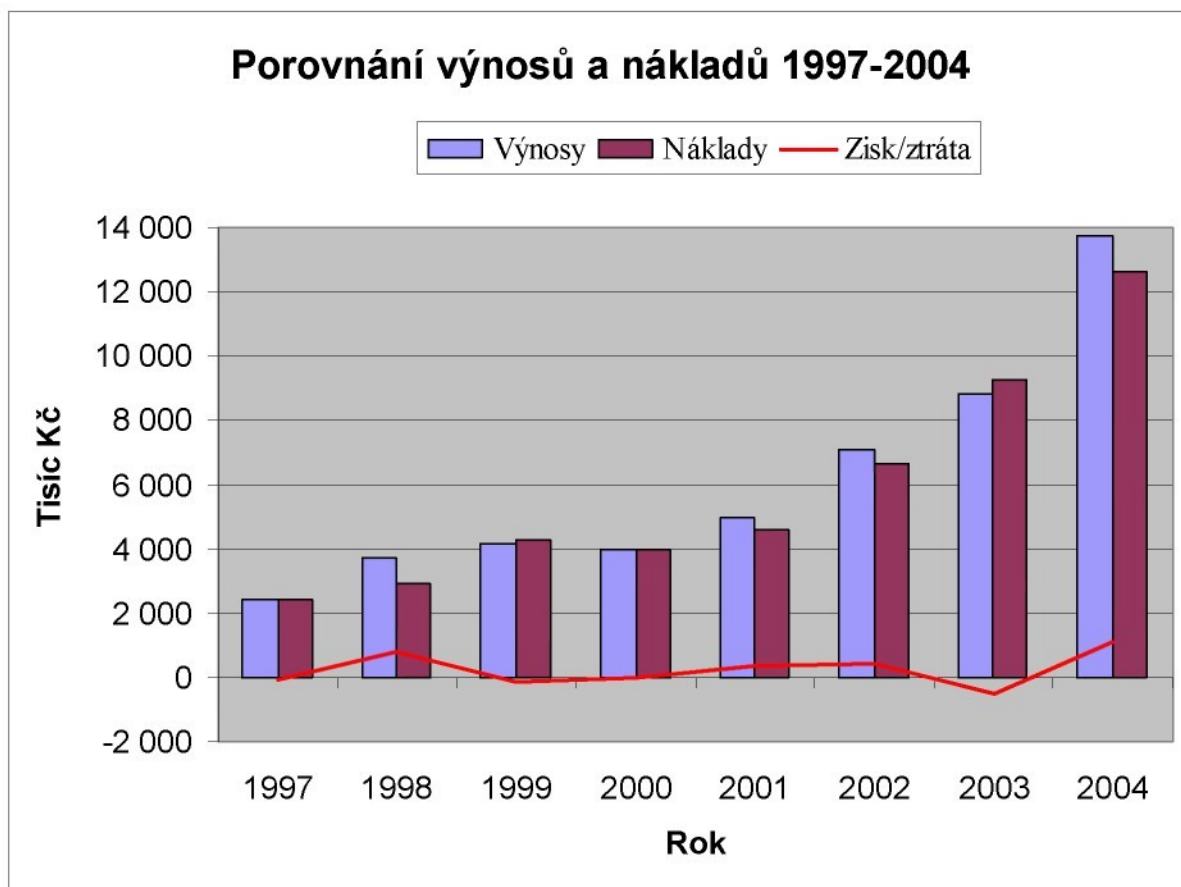

Obr. 10 V tomto grafu můžeme sledovat příznivý nárůst všech finančních zdrojů, nichž nejvýrazněji vstoupil podíl doplňkového zdroje, což je velice pozitivní, protože se jedná o zdroj

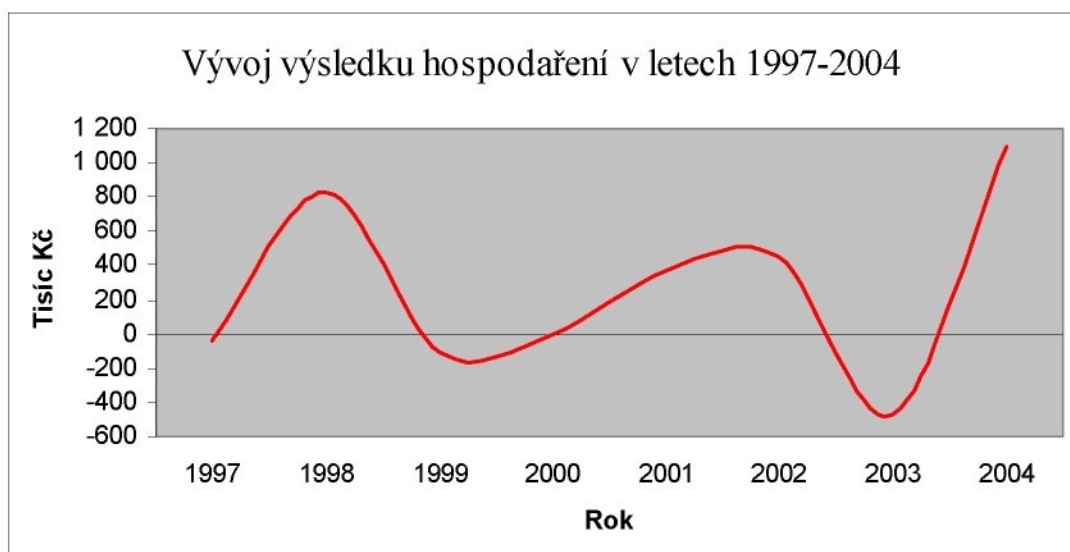
vnitřní. Sdružení by chtělo v této tendenci pokračovat. Nejmenší díl zastávají nestátní příspěvky.

Obr. 11 Lze vidět značná převaha finančních příspěvků od právnických osob.

Obr. 12 Hospodářský vývoj je v pozvolném růstu. Největšího zisku sdružení dosáhlo v roce 2004. Ke ztrátám došlo v letech 1997, 1997, 2000 a 2003.

Obr. 13 Nejúspěšnější hospodářský výsledek byl zaznamenán v letech 1998 a 2004, naopak nejnižší v roce 2003.

Závěr

Nestátní (dobrovolný) neziskový sektor zaujímá v demokratické společnosti velmi důležité místo, neboť funguje jako prostředník mezi státem a podnikatelským sektorem. Služby nestátních neziskových organizací vznikají přímo v ohnisku společenských problémů (sociálních, zdravotnických, vzdělávacích, ekologických, diskriminačních....), a to na popud samotných občanů, proto se tento sektor rovněž nazývá občanský - to zaručuje pružnější adaptabilitu řešit vzniklá negativa ve společnosti.

V západní Evropě je podíl nestátního sektoru daleko větší než v České republice. Právní podmínky pro nestátní neziskový sektor se v ČR po roce 1989 teprve vytváří, přesto můžeme zaznamenat prudký nárůst různých forem nestátních NO.

I když ideologicky mohou být nestátní NO značně svobodné od státní politiky, jejich financování je minimálně z 50 % závislé na státním rozpočtu. Po vstupu do Evropské unie se objevily nové možnosti financování pomocí globálních grantů, strukturálních fondů a jiné. Tato problematika je od roku 2004 zcela nová, legislativně zatím nepřehledná, a to mě motivovalo k této bakalářské práci. Cílem bylo alespoň částečně zprůhlednit tok veřejných peněžních prostředků ve prospěch nestátním NO. Zaměřila jsem se na způsob financování obecně prospěšných společností. Pro OPS je nezbytné každoročně stanovit přesný rozpočet nákladů, podle něhož se sestavují projekty k žádosti o státní dotace a jiné granty.

Nejvíce informací o nově přístupných finančních zdrojích pro nestátní neziskové organizace jsem zjistila v *Informačním centru pro neziskové organizace* se sídlem v Praze a na internetových stránkách www.neziskovky.cz.

Seznam použité literatury

- [1] *Základní informace o neziskovém sektoru v ČR* - PhDr. Hana Šilhánová a kol., NROS, Praha 1996.
- [2] *Neziskové organizace v oblasti soc., zdrav., lid. práv a národních menšin v ČR* – PhDr. Hana Šilhánová a kol., NROS, Praha 1995.
- [3] *Servisní nestátní neziskové organizace* – program Phare EU 2005, ISBN 80-86778-09-6.
- [4] *NO a ovlivňování veřejné politiky* – Pavol Frič, Agens, Praha 2000, ISBN 80-902633-6-4.
- [5] *Dobrovolnictví „30 dní pro občanský sektor“* – ICN, Praha 2002.
- [6] *Krok za krokem SROPem* – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha 2004.
- [7] *Výroční zprávy sdružení Arkádie 1997 – 2004*
- [8] *Průvodce fondy EU pro NO* – Donai G. Tsapikidou a kol., NROS, Praha 2003.
- [9] *Obecně prospěšné společnosti* – Ing. Jaroslav Japanský CSc. a kol., Praha 2001, ISBN 80-85780-74-7.
- [10] www.neziskovky.cz
- [11] www.nros.cz

Seznam obrázků

Obr. 1 Vývoj počtu NNO v ČR	17
Obr. 2 Schéma porovnání občanských sdružení a OPS	19
Obr. 3 Organizační schéma NROS v roce 2004	23
Obr. 4 Nadační program „Pomozte dětem“	23
Obr. 5 Organizační struktura Arkádie	28
Obr. 6 Přehled realizovaných projektů	32
Obr. 7 Dotace od NROS – Pomozte dětem	33
Obr. 8 Přehled fin. programů a dotujících organizací	34
Obr. 9 Struktura finančních zdrojů za rok 2004	35
Obr. 10 Porovnání finančních zdrojů	35
Obr. 11 Porovnání přijatých příspěvků v letech 2000 – 2004	36

Seznam příloh

Příloha 1 – Zprávy o hospodaření 1997-2004

Příloha 2 - Zakládací smlouva

Příloha 3 – Vzor obsahu ohlášení živnosti

Příloha 4 – Plná moc

Příloha 5/1, 5/2, 6/1 – Návrh na zápis OPS do rejstříku

Příloha 7 - Kalkulační systém OPS

Příloha 8 – Darovací smlouva

Zpráva o hospodaření za rok 2004

NÁKLADY

v Kč

Spotřebované nákupy celkem	2 889 088
-spotřeba materiálu	2 007 914
-spotřeba energie	587 083
-spotřeba ostat.nesklad.dodávek	294 091
Služby celkem	2 431 439
-opravy a udržování	241 427
-cestovné	58 481
-ostatní služby	2 131 531
Osobní náklady celkem	7 064 089
-mzdové náklady	5 282 781
-zákonné sociální pojištění	1 740 094
-zákonné sociální náklady	41 214
Daně a poplatky celkem	663
-ostatní daně a poplatky	663
Ostatní náklady celkem	19 968
-jiné ostatní náklady	19 968
Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a oprav.položek	234 272
-odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	234 272
NÁKLADY CELKEM	12 639 519

VÝNOSY

v Kč

Tržby za vlastní výkony a zboží celkem	3 664 261
-tržby za vlastní výroby	1 759 540
-tržby za vlastní služby	1 904 721
Ostatní výnosy celkem	950 158
-úroky	12 031
-jiné ostatní výnosy	938 127
Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	9 101
-tržby z prodeje cenných papírů a podílů	9 101
Přijaté příspěvky celkem	1 571 443
-přijaté příspěvky (dary)	1 569 643
-přijaté členské příspěvky	1 800
Provozní dotace celkem	7 533 661
-provozní dotace	7 533 661
VÝNOSY CELKEM	13 728 624

Výsledek: ZISK

1 089 104

Přijaté příspěvky – dary

- Právnických osob, nadací, akciových společností Kč 1 049 532,--
- Sponzorské dary za reklamu na mikrobusu Kč 243 505,--
- Přijaté příspěvky fyzických osob Kč 276 606,--

Zpráva o hospodaření za rok 2003

Celkové náklady

Kč

Spotřeba materiálu	1 280 380,12
Spotřeba energie	520 130,56
Spotřeba ostatních nesklad.dodávek	559 581,00
Opravy a udržování	288 816,22
Cestovné	34 300,50
Mzdové náklady	4 196 041,00
Zákonné sociální pojištění	1 346 902,00
Zákonné sociální náklady (civilní služba)	68 434,00
Ostatní pokuty a penále (VZP ČR)	8 716,00
Odpisy dlouhodobého majetku	226 599,00
C e l k e m	9 294 341,59

Celkové výnosy

Kč

Tržby za vlastní výrobky	1 501 704,20
Tržby z prodeje služeb	1 380 120,90
Přijaté úroky	13 412,17
Jiné ostatní výnosy	398 252,87
Tržby z cenných papírů a vkladů	14 442,22
Přijaté příspěvky (právníkové a fyzické osoby)	746 689,85
Přijaté členské příspěvky	3 100,00
Provozní dotace	4 761 224,00
C e l k e m	8 818 946,21

Výsledek: ZTRÁTA

475 395,38 Kč

Zpráva o hospodaření za rok 2002

Příjmy

Tržby za vlastní výrobky	1 338 707, 24
Tržby z prodeje služeb	1 049 159, 57
Ostatní výnosy	327 530, 84
Přijaté příspěvky	1 126 280, 50
Provozní dotace	3 241 200, 00
Příjmy celkem:	7 082 878, 15

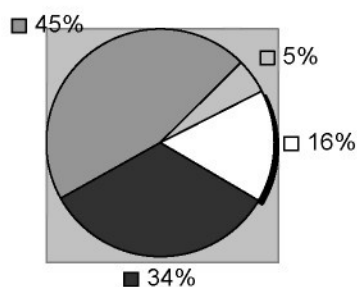
Výdaje

Spotřeba materiálu	923 415, 70
Spotřeba energie	415 767, 98
Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek	358 685, 39
Ostatní náklady	848 323, 63
Mzdové náklady	3 956 815, 00
Jiné ostatní náklady	4 003, 20
Odpisy dlouhodobého nehmot. a hmotného majetku	125 615, 00
Výdaje celkem:	6 632 625, 90

Výsledek: ZISK

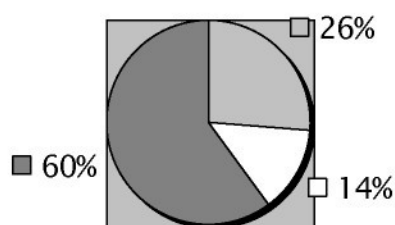
450 253,-

Příjmy za rok 2002

- Prodej výrobků a služeb
- Provozní dotace
- Ostatní výnosy
- Přijaté příspěvky

Výdaje za rok 2002

- Materiál, energie
- Ostatní náklady
- Osobní náklady

Zpráva o hospodaření za rok 2001

Náklady:	Kč
Spotřeba materiálu	603 702
Spotřeba energie	298 066
Ostatní spotřeba	233 295
Opravy a údržba	89 031
Cestovné	9 955
Ostatní služby	402 032
Mzdové náklady	2 101 236
Zákonné sociální pojištění	692 840
Zákonné sociální náklady	125 864
Kurzové ztráty	2 527
Jiné ostatní náklady	-0 01
Odpisy dlouhodobého nehmot. a hmotného majetku	52 323
Daň z příjmu	8 581
Náklady celkem:	4 619 452

Výnosy:	Kč
Tržby za vlastní výrobky	671 103
Tržby z prodeje služeb	793 394
Úroky	51 427
Jiné ostatní výnosy	251 099
Dary fyzických osob	206 973
Dary právnických osob	567 263
Přijaté členské příspěvky	3 600
Provozní dotace	2 446 075
Výnosy celkem:	4 990 934

Výsledek: ZISK	371 482
-----------------------	----------------

Zpráva o hospodaření za rok 2000

El. energie	21 402
Zemní plyn	21 557
Vodné, stočné	6 381
Pohonné hmoty	90 720
Náklady	-000
Telefon	77 038
Teplo, TUV	45 905
Režijní materiál	95 482
Drobný nehm.inv.majetek do 60 000 Kč	3 782
Drobný hmot.inv.majetek do 1 000 Kč	9 766
Drobný hmot.inv.majetek do 40 000 Kč	83 451
Ochranné pracovní pomůcky	5 967
Materiál přímý	98 344
Nákl.služby – obědy	115 324
Nákl.služby – potraviny	26 158
Poštovní poplatky	7 211
Přepravné, cestovné	32 411
Pronájem	23 119
Vstupné	9 355
Pojištění ČS	143 822
Pojistné majetku	32 226
Pojistné ze zákona	5 945
Pojistné zaměstnanců	6 469
Náklady na služby	217 383
Služby, práce, opravy	100 004
Mdové náklady	1 940 935
OON NA dOpp	33 650
Sociální pojištění	506 661
Zdravotní pojištění	156 715
Odpisy HIM a NIM	45 045
Poplatky za vedení účtu	8 393
Přeúčtování	-0 01
Pokuty a penále	16 320
Náklady celkem:	4 002 941

Výnosy:

Kč

Tržby za vlastní výkony	222 751
Tržby – platby klientů	341 234
Tržby za vlastní výrobky	576 720
Tržby rehabilitace	236 612
Dotace ministerstev ČR	679 080

Dotace Úřadu práce chráněné dílny	720 000
Dotace Úřadu práce na VPP	397 258
Dotace jiných institucí	153 970
Úroky	9 021
Úroky podúčty	0 02
Ostatní výnosy	28 322
Tržby z prodeje cenných papírů a vkladů	7 559
Přijaté příspěvky od právnických osob	537 500
Přijaté příspěvky od fyzických osob	82 699
Členské příspěvky	3 200
Výnosy celkem:	3 995 927

Zpráva o hospodaření za rok 1999

PŘÍJMY	
Státní dotace (ministerstva, města, obce)	1 705 045 Kč
Granty ostatních nadací – našich i zahraničních	359 800 Kč
Členské příspěvky	2 200 Kč
Dary podnikatelů	936 721 Kč
Příjmy z vlastní činnosti	749 246 Kč
Úroky	14 105 Kč
Ostatní příjmy (jaké)- platby klientů, výnosy	417 348 Kč
Celkem	4 184 466 Kč

VÝDAJE	
Mzdové náklady	2 336 981 Kč
Materiálové náklady	211 294 Kč
Provozní náklady	275 157 Kč
Ostatní služby	1 040 857 Kč
Investice	264 804 Kč
Ostatní náklady	163 103 Kč
Celkem	4 292 195 Kč

Výsledek: ZTRÁTA	107 729 Kč
-------------------------	-------------------

Zpráva o hospodaření za rok 1998

Příjmy:		
Státní dotace		1 118 692 Kč
Dotace Úřadu práce		877 467 Kč
Granty nadací		149 971 Kč
Dary		860 685 Kč
Příjmy z vlastní činnosti		700 886 Kč
Úroky z vkladů		13 479 Kč
Ostatní příjmy		2 594 Kč
Celkem příjmy		3 723 774 Kč

Výdaje:		
Mzdové náklady		1 107 031 Kč
Zdravotní pojištění		91 551 Kč
Sociální pojištění		280 382 Kč
Nákup materiálu		93 818 Kč
Nákup zboží		166 311 Kč
Nájemné		46 450 Kč
Palivo, energie		338 870 Kč
Odbyt.výdaje		25 188 Kč
Opravy		20 235 Kč
Údržba		240 854 Kč
Odpisy		244 674 Kč
Daně a poplatky		4 053 Kč
Civilní služba		52 474 Kč
Stravování		136 565 Kč
Pojištění		44 747 Kč
Celkem výdaje:		2 893 203 Kč

Výsledek: ZISK		830 571 Kč
-----------------------	--	-------------------

Zpráva o hospodaření za rok 1997

Příjmy	Kč
Státní dotace	
- MPSV	622000
- MŠMT	99000
Finanční dotace	
- Všeobecná zdravotní pojišťovna	115600
- Úřad práce	540000
- Nadace rozvoje občanské společnosti	100000
Příspěvky fyzických osob	134650
Příspěvky právnických osob	279098
Členské příspěvky	900
Příjmy z vlastní činnosti - rehabilitace, Technické služby Teplíce, reklama, práce stacionáře	341081
Úroky z vkladů	8981
Ostatní příjmy - platby klientů	167062
Celkem příjmy	2408372

Výdaje	Kč
Náklady na provoz - plyn, voda, el.energie, telefon, PHM	248390
Materiálové náklady - materiál, drobný hmotný majetek, pracovní a ochranné pomůcky	148141
Náklady na služby - potraviny, poštovné, přepravné, pronájmy, civilní služba	395703
Odpisy	201241
Mzdové náklady - hrubé mzdy, OON, sociální a zdravotní pojištění	1171228
Stavební náklady - bezbariérová rekonstrukce, chráněné dílny Prosetice	281400
Ostatní náklady	4741
Celkem výdaje	2450844

Výsledek: ZTRÁTA	42 472,-
-------------------------	-----------------